

HANDLEPLANER TIL BEKÆMPELSE AF FATTIGDOM OG FATTIGDOMMENS KONSEKVENSER

INDHOLDSFORTEGNELSE

SOCIALFORVALTNINGENS INDSATS	5
1. SOCIALFORVALTNINGENS INDSATS MOD FATTIGDOM	5
2. FOKUS PÅ DE USYNLIGE FATTIGE	6
3. FOKUS PÅ EN LOKAL OG AFBØDENDE INDSATS	7
4. INDSATSEN I FORHOLD TIL KONTANTHJÆLPSMODTAGERE, INDVANDRERE OG BØRNEFAMILIER	8
4.1. KONTANTHJÆLPSMODTAGERE	8
4.2. INDVANDRERE OG EFTERKOMMERE	12
4.3. BØRN OG DERES FAMILIER	13
4.4. GENERELLE FORSLAG TIL TILTAG	14
5. DE ANDRE FORVALTNINGERS INDSATS	15
5.1. BØRNE- OG UNGDOMSUDVALGET	16
5.2. TEKNIK- OG MILJØUDVALGET	16
5.3. SUNDHEDS- OG OMSORGSUDVALGET	17
5.4. BESKÆFTIGELSES- OG INTEGRATIONSUDVALGET	17
5.5. KULTUR- OG FRITIDSUDVALGET	18
6. IMPLEMENTERING	18
7. OPFØLGNING PÅ HANDLEPLANERNE OG VEDLIGEHOLDELSE AF FATTIGDOMSGRÆNSEN	18

SOCIALFORVALTNINGENS INDSATS

1. SOCIALFORVALTNINGENS INDSATS MOD FATTIGDOM

I dette papir beskrives Socialforvaltningens forslag til en ekstra indsats overfor fattigdom i Københavns Kommune i form af en række handleplaner, som har fokus på reduktion og afbødning af fattigdommens konsekvenser i forhold til Socialforvaltningens målgrupper. Der er særligt fokus på kontanthjælpsmodtagere, indvandrere og efterkommere samt børnefamilier. Det er blevet til 10 forskellige tiltag, som handler om alt fra gældsrådgivning, social aktivering og familierådgivning til helbredsforbedrende tiltag.

Baggrunden for indsatsen er ”Analysen af levevilkår og fattigdom i Københavns Kommune”, som blev offentliggjort i januar i år, og som viste at godt 34.000 borgere er mellemlangtids- eller langtidsfattige, og at mange af disse er i Socialforvaltningens målgruppe. Yderligere godt 31.000 borgere er korttidsfattige, som ikke vurderes at være i Socialforvaltningens målgruppe¹.

Analysen viste, at de fattige lider en række afsavn i forhold til sociale og materielle goder f.eks. mad, sikring af materiel levestandard (møbler og tøj) og deltagelse i sociale aktiviteter. Derudover oplever mange fattige skam og skyld, og er ofte bekymret for deres økonomiske situation. Yderligere er nogle inde i en ond cirkel af gældsætning, som de har svært ved at bryde, oplever social isolation og har et dårligt helbred.

Særligt tre grupper skiller sig ud, ved at være særligt udsat for fattigdom: kontanthjælpsmodtagere, indvandrere og efterkommere samt visse børnefamilier. Disse grupper er der særligt fokus på i Socialforvaltningens forslag til en indsats overfor fattigdom.

I forlængelse af analysen vedtog Socialudvalget at der skulle udarbejdes 10 handleplaner, som dels kan reducere antallet af fattige, dels reducere følgerne af fattigdom:

A) At reducere antallet af fattige i Københavns Kommune:

1. En ekstraordinær skræddersyet beskæftigelses- og integrationsmæssig indsats i forhold til fattige indvandrere og efterkommere af indvandrere.
2. En særlig målrettet beskæftigelses- og opkvalificeringsindsats i forhold til fattige kontanthjælpsmodtagere.
3. Opdyrke flere job til udsatte grupper.

B) At reducere følger af fattigdom

4. Særlig familierådgivning til familier med problemer som følge af dårlig økonomi.
5. Styrkelse af aktiviteter og tilbud, som er rettet mod at forbedre helbredet hos de langtidsfattige.
6. Øge opmærksomheden omkring de isolerede langtidsfattiges sociale relationer.
7. En forebyggende indsats i forhold til personer i risiko for at havne mere langvarigt i fattigdom.
8. En forbedring af den daglige økonomiske situation via økonomi- og gældsrådgivning.

---

¹ Opgørelsen baserer sig på oplysninger for 2005, da det var det seneste år, vi på tidspunktet for analysen havde oplysninger om folks indkomster.

9. En kortlægning af forvaltningens muligheder for at kunne hjælpe borgere i en svær økonomisk situation.

10. At forvaltningen undersøger hvilken betydning overførselsindkomster har for udbredelsen af fattigdom i København.

Handleplan 9 og 10 er at betragte som analyser, og vil derfor ikke blive behandlet her. Analyserne kan findes i ”Bilag til Handleplaner til bekæmpelse af fattigdom og fattigdommens konsekvenser”.

Socialforvaltningen har efterfølgende udviklet 10 forslag til tiltag som menes at kunne indfri handleplanerne. Nogle tiltag favner mere end en handleplan, andre handleplaner omfattes af mere end et tiltag. De 10 tiltag er:

- A. 2 brobygningsteams
- B. Dag-til-dag tilbud: Håndværksopgaver
- C. Dag-til-dag tilbud: Møbelbutik
- D. Mikrolån
- E. Sundhedsbehandling på jobcentrene
- F 2 besøgsvenordninger
- G. Dag-til-dag tilbud: Madlavnings- og håndarbejdsopgaver
- H. 4 familienetværk
- I. 4 formidlingscentre
- J. Økonomisk skadestue – gælds- og økonomirådgivning

Herudover er der et forslag til en 2-årlig opfølgning på handleplanerne og fattigdomsgrænsen

I afsnit 2 og 3 gennemgås baggrunden for tiltagene, dvs. hvad fokus har været. I afsnit 4 gennemgås forslagene til tiltag indenfor hver af de tre hovedgrupper af fattige nemlig kontanthjælpsmodtagere, indvandrere/efterkommer og børnefamilier, Forslagene gennemgås overordnet her, mere detaljerede beskrivelser af tiltagene skal findes i ”Bilag til Handleplaner til bekæmpelse af fattigdom og fattigdommens konsekvenser”. I afsnit 5 gennemgås de andre forvaltningers tiltag, mens afsnit 6 handler om implementeringen af de 10 tiltag og afsnit 7 er et forslag til opfølgning på handleplanerne og vedligeholdelse af fattigdomsgrænsen.

2. FOKUS PÅ DE USYNLIGE FATTIGE

Socialforvaltningen har allerede en lang række af initiativer og tiltag, som både direkte og indirekte er med til at reducere antallet af fattige eller er med til at reducere følgerne af fattigdom. Disse initiativer og tiltag justeres og udvikles løbende, hvilket også sker i lyset af ”Analysen af levevilkår og fattigdom i Københavns Kommune”.

Fokus i handleplanerne har derfor været at udvikle konkrete og ekstra tiltag, som kan øge og fokusere Socialforvaltningens indsats over fattigdommen og dens konsekvenser. Her har der været et særligt fokus på de ”stille” fattige eller den usynlige fattigdom, som analysen blandt andet har afdækket.

De ”stille” fattige eller usynlige fattige, er personer eller familier, hvor det største problem er en trang økonomi og hvor der ikke er massive sociale, fysiske og psykiske problemer, men dog har problemer i relation til og som følger af en trang økonomi.

Keld – et eksempel på en ”stille” fattig

Keld er 56 år, og bor i en andelslejlighed i København. Kelds kone døde for 10 år siden, og han har ikke kontakt til sin søn, som er narkoman.

Keld har ikke været i job siden 1985, hvor hans arbejdsplads rykkede til Jylland. Siden da har han levet af kontanthjælp. Han er uddannet sømand, men har ellers ikke nogen uddannelse. Keld vil gerne i arbejde, men da han har dårlig ryg, kan han ikke arbejde fuldtid. Han har søgt mange jobs, men har fået det ene afslag efter det andet. Nu søger han ikke mere. Det er 10 år siden, han sidst har været i beskæftigelse, og han var ked af det, da det sluttede.

Keld får dagene til at gå med at sidde i sit lille hobbyværksted/atelier. Han tager ofte på biblioteket for at låne bøger, og går hver dag ture rundt omkring i byen. Han har ingen familie, og det øvrige netværk faldt fra, da hans kone døde. Den eneste kontakt han har med andre mennesker, er dem han tilfældigvis møder på sine gåture.

Keld siger selv, at han er kørt fast i sit liv, at han mangler inspiration og noget at stå op til. Han oplever, at det går ud over humøret, når man er uden for sociale sammenhænge. På det sidste er han nogle gange begyndt at blive bange for at gå ud. De sidste tre år har han fået antidepressiver, og han er selv overbevist om, at det hænger nøje sammen med hans økonomi, som han gør sig mange bekymringer om. Han oplever sig selv som én, der er sat ud på et sidespor, og kan ikke selv se nogen veje ud af sin situation.

Keld erkender, at han har brug for hjælp for at komme videre. Hans ønske er at få en fast person, der kan hjælpe ham med at komme ind på arbejdsmarkedet i nogle trygge og faste rammer. En person, der kan motivere og støtte ham. Han mener selv, at det bliver sværere, desto ældre han bliver.

Ved udarbejdelsen af handleplanerne og tiltagene har vi kun set på de muligheder som ligger inden for Københavns Kommunes myndighed med fokus på Socialforvaltningen. En række forslag vedrører dog også Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen og vil skulle sættes i gang i samarbejde med Beskæftigelses- og Integrationsudvalget. Der ses således ikke på tiltag som stat og region kunne sætte i værk for at reducere antallet af fattige eller bekæmpe følgerne af fattigdom.

3. FOKUS PÅ EN LOKAL OG AFBØDENDE INDSATS

Et andet vigtigt fokus i udviklingen af tiltagene har været at igangsætte en ekstra indsats, som kunne målrettes områder, med store koncentrationer af fattige. I analysen af fattigdom vises det således, at der er koncentrationer af fattige i dele af byen som Amager, Vesterbro, Nørrebro og Bispebjerg. Vi har desuden lagt vægt på eksisterende erfaringer, således at tiltagene med stor sandsynlighed kan forventes at ville kunne fungere. Der er således ikke lagt vægt på eksperimenter, men på det driftsikre.

Samtidig har vi valgt at se bort fra tiltag, som kunne forebygge fattigdom. Det har vi gjort, da vurderingen har været, at denne indsats ikke ligger i Socialforvaltningens regi, men f.eks. ligger i uddannelsessystemet. Således har der været fokus på tiltag som kunne reducere fattigdom, dvs. tiltag, som får folk ud af fattigdom samt tiltag, som kan afbøde konsekvenser af fattigdom. Dog indeholder forslaget om gælds- og økonomirådgivning et forebyggende element, i det det foreslås, at gælds- og økonomirådgivningen på sigt undersøger muligheden for at henvende sig til borgere, som er faldet under fattigdomsgrænsen de seneste 2 år, med et tilbud om en præventiv samtale.

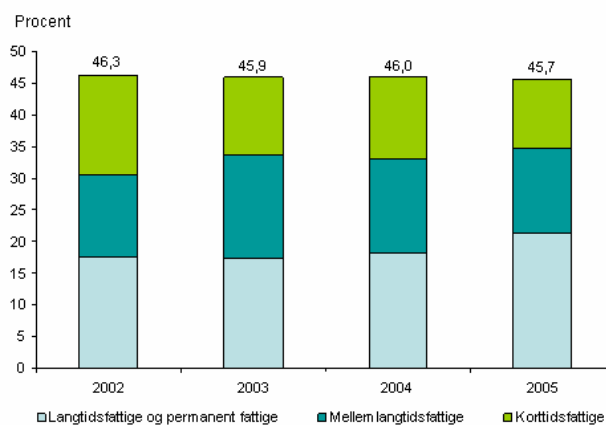
4. INDSATSEN I FORHOLD TIL KONTANTHJÆLPSMODTAGERE, INDVANDRERE OG BØRNEFAMILIER

De 10 forslag til tiltag retter sig på forskellig vis mod de tre målgrupper som analysen af levevilkår og fattigdom i Københavns Kommune har konkluderet er mest udsatte for fattigdom. Hvordan de 10 forslag til tiltag hænger sammen med de tre målgrupper, og hvad tiltagene går ud på beskrives i det følgende.

4.1. Kontanthjælpsmodtagere

Fra analysen af levevilkår og fattigdom i Københavns Kommune så vi, at lidt under halvdelen af alle kontanthjælpsmodtagere faldt under fattigdomsgrænsen, *jf. figur 1*.

Figur 1. Udviklingen i andelen af fattige kontanthjælpsmodtagere.

Kilde: Egne opgørelser på Danmarks Statistiks registre.

Note: Vi har afgrænset os til perioden fra 2002 til 2005 da opgørelsesmetoden til fastsættelse af socioøkonomisk status har ændret sig i 2002, og da de to metoder ikke er fuldstændig sammenlignelige.

Andelen af fattige kontanthjælpsmodtagere ligger således væsentligt over den generelle andel af fattige i Københavns Kommune som i f.eks. 2005 var på 16,8 pct. Dette var blandt andet baggrunden for, at kontanthjælpsmodtagerne i analysen af fattigdom blev fremhævet som en af de grupper, der væsentligt var ramt af fattigdom, og som vi derfor har udviklet forslag til en række tiltag til. Vi har set bort fra de korttidsfattige kontanthjælpsmodtagere, da de ikke vurderes at være i Socialforvaltningens målgruppe.

Kontanthjælpsmodtagerne er desuden kendetegnet ved følgende:

- Den største gruppe af mellem- og langtidsfattige er kontanthjælpsmodtagere. Således er cirka 14 pct. af de mellemlangtidsfattige kontanthjælpsmodtagere, mens cirka 21 pct. af de langtidsfattige er kontanthjælpsmodtagere.²
- Langt den største gruppe blandt de langtidsfattige, som har dårligst helbred er kontanthjælpsmodtagere – godt 40 pct. af de helbredsmæssigt maksimalt belastede langtidsfattige er således kontanthjælpsmodtagere.
- Den anden største gruppe, som oplever mest social isolation er kontanthjælpsmodtagere. 20 pct. af de langtidsfattige som er mest isolerede er således kontanthjælpsmodtagere.

Alle opgørelser er fra 2005.

Socialforvaltningen foreslår derfor følgende 6 tiltag, som er rettet mod den manglende tilknytning til arbejdsmarkedet, dårligt helbred og social isolation. Bemærk, at enkelte af tiltagene har en større målgruppe end blot kontanthjælpsmodtagere.

Tiltag A	2 brobygningsteams i belastede bydele
Beskrivelse	<p>Der oprettes 2 brobygningsteams, der i kraft af de decentrale forvaltningsenheders viden om, hvor unge indvandrere/kontanthjælpsmodtagere er koncentreret i bydelene sendes ud i de områder, hvor behovet er. I de udvalgte områder vil brobygningsteamets medarbejdere systematisk tage kontakt til målgruppen karre for karre med henblik på en socialpædagogisk indsats, der skal styrke den unges sociale kompetencer og forberede den unge til arbejdsmarkedet. Dette kombineres med en beskæftigelsesrettet indsats, hvor den unge formidles social nyttigt arbejde, praktik eller ordinær beskæftigelse. Modellen har således sin styrke ved at kombinere en socialpædagogisk tilgang med en arbejdsmarkedsrettet tilgang.</p> <p>Formålet med indsatsen er at styrke tilknytningen til arbejdsmarkedet blandt unge, fattige indvandrere og deres efterkommere samt generelt blandt unge kontanthjælpsmodtagere og andre udsatte grupper af unge. Der etableres 2 brobygningsteams, der skal være opsøgende og på skift arbejde i de områder i byen, hvor der er behov for det. Indsatsen er tænkt som en kombination af en socialpædagogisk indsats og en arbejdsmarkedsrettet indsats, hvilket skal foregå i et tæt samarbejde mellem Socialforvaltningen og Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen og i tæt relation med lokalmiljøet. Det er tiltagets styrke, at der sker en direkte kobling af en socialpædagogisk og en arbejdsmarkedsrettet indsats.</p>
I samarbejde med	Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen
Årlige omkostninger	5 mio. kr.
Primær målgruppe	Unge kontanthjælpsmodtagere og indvandrere, som er langtids- og mellemlangtidsfattige. Cirka 2.000.
Aktivitetsmål	Etableret kontakt med mindst 160 unge
Effektmål	<ul style="list-style-type: none"> • 80 pct. har fået øget selvværd og bedre trivsel • 50 pct. har opnået ordinær beskæftigelse, er i uddannelse eller på en elev-/læreplads mv.

² Når der ses bort fra kategorien ”Andet” som dækker over personer, hvor det ikke har været muligt at afgøre, hvad der var personens hovedindkomstkilde, og hvor vi derfor ikke kan foretage en kategorisering.

Tiltag B	Dag-til-dag tilbud: Håndværksopgaver
Beskrivelse	Der gennemføres et socialt aktiveringstiltag, der tilbyder at udføre mindre tidsafgrænsede opgaver for virksomheder, handlende, institutioner og kommune m.fl. mod betaling. Der kan f.eks. være tale om vedligeholdelses- og rengøringsarbejde på kommunale og private arealer, opstilling af boder, oprydning efter lokale arrangementer, uddeling af reklamer for lokale handlende mv. Indsatsen har til formål at videreføre de sociale aktiveringsmetoder i form af det dag-til-dag tilbud, som har været afprøvet med succes på Sundholm, hvor socialt udsatte, med ingen eller meget ringe tilknytning til arbejdsmarkedet, kunne udføre meningsfuldt lønnet arbejde for virksomheder, handlende og institutioner. Ved at indsatsen er et dag-til-dag tilbud skal forstås, at folk kan komme fra dag til dag og tilbyde deres arbejdskraft og få betaling for de timer der arbejdes den dag. Indsatsen skal på sigt bidrage til at udvikle en form for lavtærskelsarbejdsmarked, der er let tilgængeligt og rummeligt i forhold til målgruppens behov.
I samarbejde med	Omfatter kun Socialforvaltningens regi
Årlige omkostninger	2 mio. kr.
Primær målgruppe	Kontanthjælpsmodtagere (som er langtids- og mellemlangtidsfattige) cirka 3.000 personer
Aktivitetsmål	<ul style="list-style-type: none"> • Min. 40 borgere er tilknyttet • Gennemsnitligt arbejde til 20-30 personer om dagen
Effekt mål	<ul style="list-style-type: none"> • 80 pct. har forbedret deres individuelle trivsel • 80 pct. har forbedret deres psykiske tilstand • 80 pct. har opnået en øget aktivitet i hverdagen • 10 pct. af deltagerne har efter 1 år taget mod et tilbud efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats eller opnået en anden form for beskæftigelse

Tiltag C	Dag-til-dag tilbud: Møbelbutik
Beskrivelse	Der gennemføres et socialt aktiveringstiltag, der tilbyder fattige kontanthjælpsmodtagere dag-til-dag beskæftigelse i form af en møbelbutik. Indholdet af arbejdsopgaverne kan være at udføre afhentning og renovering af brugte møbler, som efterfølgende udbydes til salg. Møblerne leveres af private eller der kan være tale om dødsboer eller møbler erhvervet gennem kontakt med frivillige foreninger, som ikke selv har mulighed for at tage mod brugte møbler. Som en del af indsatsen tilbydes oprydninger af dødsboer og/eller afhentning af møbler. Møblerne renoveres efterfølgende og sættes til salg. Deltagerne får således både mulighed for at deltage i håndværksmæssigt arbejde, transport- og oprydningsvirksomhed samt salgsarbejde. Indsatsen placeres på én lokalitet i byen, hvor det er muligt at have kombineret værksted og butik. Se desuden tiltag B, som også er udviklet inden for rammerne af et dag-til-dag tilbud.
I samarbejde med	Omfatter kun Socialforvaltningens regi
Årlige omkostninger	3 mio. kr.
Primær målgruppe	Kontanthjælpsmodtagere (som er langtids- og mellemlangtidsfattige) cirka 3.000 personer
Aktivitetsmål	<ul style="list-style-type: none"> • Min. 40 borgere er tilknyttet • Gennemsnitligt arbejde til 20-30 personer om dagen
Effekt mål	<ul style="list-style-type: none"> • 80 pct. har udvidet deres sociale relationer • 80 pct. har øget deres selvværd og livskvalitet • 20 pct. er efter 1 år i ordinære aktiveringstilbud, praktikforløb eller uddannelsesforløb

Tiltag D	Mikrolån
Beskrivelse	<p>Der skal etableres mulighed for at kunne få et mindre lån til opstart af egen virksomhed. Lånet skal følges op af en række tilbud, som skal understøtte og bakke op om den forretningside, som lånet er givet til eller planlægges givet til. Det kan være kurser, rådgivning, vejledning og personlige mentorer f.eks. fra erhvervslivet.</p> <p>Formålet med mikrolån er at give et antal socialt udsatte mennesker en mulighed for at starte deres egen virksomhed. Tiltaget skal således give mennesker, som under normale omstændigheder ikke vurderes som kreditværdige en mulighed for at få en mindre startkapital, samt mulighed for rådgivning og vejledning, så de kan starte egen virksomhed op.</p>
I samarbejde med	Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen. Sendes i udbud
Årlige omkostninger	2 mio. kr.
Primær målgruppe	Kontanthjælpsmodtagere (som er langtids- og mellemlangtidsfattige) cirka 3.000 personer
Aktivitetsmål	<ul style="list-style-type: none"> • Min. 20 faste deltagere
Effekt mål	<ul style="list-style-type: none"> • 80 pct. har fået forbedret deres beskæftigelsesmæssige situation • 80 pct. har fået forbedret deres livskvalitet • 80 pct. har fået etableret en virksomhed som forventes overlevelsedygtig indenfor en nærmere fremtid

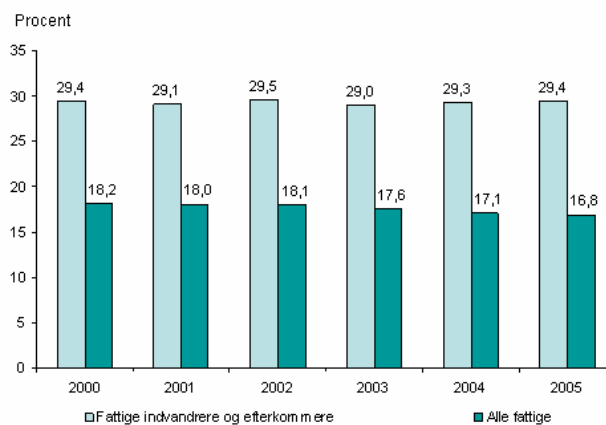
Tiltag E	Sundhedsbehandling på jobcentrene.
Beskrivelse	<p>I lokaler hos de tre jobcentre etableres sundhedsbehandling, hvor jobcentrenes medarbejdere kan henvise borgere for at få kontrolleret tænder, øjne, øre og helbredet generelt. Målgruppen har en regelmæssig personlig kontakt med medarbejdere på jobcentrene, og det vil være oplagt at inddrage helbredsmæssige emner i drøftelserne om jobperspektiver, og henvisningen vil derfor kunne udvikles så den bliver en naturlig del af samtalen.</p> <p>Formålet med tiltaget er at tilbyde langtidsfattige helbreds kontrol og lettere behandling i forbindelse med kontakten til jobcentrene. Målet er at forbedre de fattige kontanthjælpsmodtagers helbred. Baggrunden er, at analysen af levevilkår og fattigdom i Københavns Kommune viser, at langtidsfattige har helbredsmæssige problemer blandt andet i relation til tandpleje og dårligt syn.</p> <p>Placeringen på jobcentrene er valgt, da de borgere der modtager kontanthjælp har pligt til at møde på jobcentret med jævne mellemrum. Placeringen er endvidere hensigtsmæssigt, da det forventes at målgruppen ellers ikke har kontakt til eller har en meget sparsom kontakt til egen praktiserende læge og andre etablerede sundhedstilbud.</p>
I samarbejde med	Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen
Årlige omkostninger	4,5 mio. kr.
Primær målgruppe	Kontanthjælpsmodtagere (med dårligt helbred, som er langtids- og mellemlangtidsfattige) cirka 550 personer
Aktivitetsmål	<ul style="list-style-type: none"> • Min. 900 konsultationer
Effekt mål	<ul style="list-style-type: none"> • 80 pct. af borgerne har fået forbedret deres sundhedstilstand • 50 pct. har fået etablere en normal kontakt til sundhedsvæsenet

Tiltag F	2 besøgsvenordninger for isolerede langtidsfattige
Beskrivelse	Formålet med indsatsen er at etablere 2 besøgsvenordninger for isolerede langtidsfattige. Dette for at medvirke til en forbedring af livskvaliteten, bryde den sociale isolation og samtidig skabe mulighed for at målgruppen deltager i fælles sociale arrangementer. Styrken bag tiltaget er det opsøgende arbejde. Målgruppen er således ikke selv opsøgende i forhold til sociale fællesskaber, hvorfor der skal en ekstra indsats til. Derudover er styrken, at tiltaget kan tilpasses personernes individuelle præferencer. Således kan der etableres grupper og aktiviteter omkring fælles interesser på en mere fleksibel og tilpasset måde.
I samarbejde med	Omfatter kun Socialforvaltningens regi. Sendes i udbud.
Årlige omkostninger	1 mio. kr.
Primær målgruppe	Kontanthjælpsmodtagere (isolerede, som er langtids- og mellemlangtidsfattige) cirka 700 personer
Aktivitetsmål	<ul style="list-style-type: none"> • Min. 80 borgere er tilknyttet • Min. 2 fælles arrangementer
Effektmål	<ul style="list-style-type: none"> • 80 pct. er blevet mindre socialt isolerede • 80 pct. er oftere uden for deres bolig • 80 pct. har fået mod på at deltage i sociale aktiviteter • 50 pct. har inden for de seneste 6 mdr. deltaget i mindst én social aktivitet

4.2. Indvandrere og efterkommere

Gruppen af indvandrere og efterkommere er en anden gruppe, som særligt er ramt af fattigdom. Således viser analysen af levevilkår og fattigdom i Københavns Kommune, at en næsten dobbelt så stor andel af indvandrere og efterkommere er fattige end københavnere generelt er, *jf. figur 2*.

Figur 2. Udviklingen i andelen af fattige indvandrere og efterkommere sammenholdt med udviklingen i andelen af fattige københavnere.

Kilde: Egne opgørelser på Danmarks Statistiks registre.

Knap 60 pct. af de fattige indvandrere og efterkommere er mellemlang- eller langtidsfattige, hvilket i 2005 svarer til cirka 11.500 personer. Målgruppen er sammensat, men omkring hver

5. er på kontanthjælp. Det er særligt gruppen af indvandrere og efterkommere der modtager kontanthjælp, som vurderes at være i Socialforvaltningens målgruppe. Denne del af målgruppen dækkes derfor også ind af tiltagene A, B, C, D, E og F. Særligt tiltag A har et fokus på indvandrere og efterkommere.

Erfaringerne viser, at der er en særlig problemstilling i forhold til kvinderne i denne målgruppe. De er ofte mere isoleret og har en ringere tilknytning til arbejdsmarkedet end mændene. Der er derfor behov for et fokus på denne gruppe. Derfor foreslår Socialforvaltningen tiltag G, som særligt er målrettet kvindelige indvandrere og efterkommere på kontanthjælp:

Tiltag G	Dag-til-dag tilbud: Madlavnings- og håndarbejdsopgaver
Beskrivelse	Der etableres 2 tilbud i udvalgte boligområder, med henblik på at tilbyde indvandrekvinder dag-til-dag beskæftigelse. Indholdet af opgaverne kan være sy- og håndarbejdsopgaver, samt madlavningsopgaver. Opgaverne udføres for virksomheder og/eller lokale butikker, hvormed deltagerne får kontakt med og fungerer i relation til det omgivende samfund. Deltagerne modtager løn for det udførte arbejde. Herudover kan en del af tilbuddet omfatte fælles børnepasning, så kvinderne på skift passer hinandens børn nogle timer og herved får mulighed for at deltage i arbejdet. Tilbuddene placeres i relation til igangværende tilbud. Dette sker for at sikre en rekrutteringsbase, således at man har en kendt indgang til målgruppen. Se desuden tiltag B, som også er udviklet inden for principperne om et dag-til-dag tilbud.
I samarbejde med	Omfatter kun Socialforvaltningens regi
Årlige omkostninger	3 mio. kr.
Primær målgruppe	Indvandrere og efterkommere (kvinder på kontanthjælp, som er langtids- og mellemlangtidsfattige) cirka 900-1.000 personer
Aktivitetsmål	<ul style="list-style-type: none"> • Min. 30 borgere er tilknyttet • Gennemsnitligt arbejde til 15-20 borgere om dagen
Effekt mål	<ul style="list-style-type: none"> • 80 pct. har udvidet deres sociale relationer • 80 pct. har øget deres selvværd og livskvalitet • 20 pct. er efter 1 år i ordinære aktiveringstilbud, praktikforløb eller uddannelsesforløb

Socialforvaltningen har sideløbende igangsat en undersøgelse, som skal finde frem til og afdække vilkårene for isolerede kvinder af anden etnisk baggrund end dansk. Erfaringerne fra denne undersøgelse forestiller Socialforvaltningen sig bliver indarbejdet i implementering af tiltag G.

Socialforvaltningen har derudover søgt den tværgående integrationspulje, som ligger i Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen, og Integrationsministeriets pulje ”Nye kvindeinitiativer” om i alt 1,9 mio. kr. til et projekt om bydelsmødre. Projektet skal uddanne etniske kvinder i hver bydel, således så de får viden om de muligheder og tilbud, som kommunen kan tilbyde etniske kvinder. Herefter er det tanken at kvinderne via deres netværk i bydelen udbreder deres viden til andre etniske kvinder (SUD 188/2008).

4.3. Børn og deres familier

Cirka 6.000 børn lever i familier, som falder under fattigdomsgrænsen. Det var en af konklusionerne i ”Analyse af levevilkår og fattigdom i Københavns Kommune”. Særligt enlige med et barn og par med 3 eller flere børn er udsat for fattigdom. En lang række af disse familier vurderes at have kontakt med Socialforvaltningen i forvejen, og der eksisterer

en række tiltag, der kan hjælpe disse børn og deres familier. Således modtog cirka 4.400 børnefamilier en forebyggende foranstaltning efter serviceloven børneparagraffer. De har f.eks. en støttekontaktperson, har modtaget økonomisk støtte mv.

Den resterende gruppe, kan karakteriseres som ”stille” fattige, dvs. de har ikke nødvendigvis massive sociale problemer, men har en hverdag, som er præget af en snæver økonomi og de problemstillinger som denne situation fører med sig. Disse ”stille” familier mangler Socialforvaltningen et tilbud til, og derfor foreslår Socialforvaltningen, at der etableres 4 familienetværk.

Tiltag H	4 familienetværk
Beskrivelse	<p>Indsatsen består i at etablere 4 familienetværk, der tilbyder sociale aktiviteter (f.eks. madklub og turer) og som i denne forbindelse igangsætter aktiviteter, som kan være med til at bedre de problemstillinger familierne oplever. Det kan f.eks. være budgetlægning, organisering af madindkøb, etablering af samtalegrupper samt individuel rådgivning eller familierådgivning. Det kan være råd og vejledning om regler for økonomisk friplads i daginstitutioner og mulighederne for gratis fritidsaktiviteter til børn. Ligesom facilitatorerne af netværkene kan henvise til instanser, der kan behandle ansøgninger eller yde hjælp i forhold til beskæftigelse, ansøgning om økonomisk hjælp, råd og vejledning i forhold til afvikling af gæld og gældssanering.</p> <p>Formålet med tiltaget er at give forældrene et frirum, hvor de kan mødes til sociale aktiviteter med ”ligesindede”, og hvor de sammen kan drøfte problemstillinger omkring en trang økonomisk situation, både anvendelsesorienteret som f.eks. budgetlægning og madindkøb, men også om følelsesmæssige problemstillinger. Tiltaget skal derudover give forældrene redskaber til at imødekomme nogle af disse problemer, både i forhold til dialogen med deres børn og i forhold til at styre en privatøkonomi.</p>
I samarbejde med	Omfatter kun Socialforvaltningens regi
Årlige omkostninger	1 mio. kr.
Primær målgruppe	Børnefamilier, 7-800 børn i lang- og mellemlangtidsfattige familier.
Aktivitetsmål	<ul style="list-style-type: none"> • Min. 24 afholdte arrangementer • Min. 160 familier har deltaget i aktiviteter
Effektmål	<ul style="list-style-type: none"> • 80 pct. er blevet bedre til at tackle problemstillinger med deres børn • 80 pct. har fået et bedre overblik over deres økonomiske situation og de handlemuligheder der foreligger

4.4. Generelle forslag til tiltag

De 8 nævnte forslag til tiltag retter sig mod specifikke grupper, som er særligt ramt af fattigdom, nemlig kontanthjælpsmodtagere, indvandrere/efterkommere og børnefamilier. Men analysen af fattigdom i Københavns Kommune viste, at også andre grupper udsættes for fattigdom. Det drejer sig om f.eks. om lavtlønnede og visse grupper af selvstændige. Socialforvaltningen foreslår derfor 2 tiltag, som rettes mod alle mellemlangtids- og langtidsfattige.

Tiltag I	4 formidlingscentre
Beskrivelse	Der etableres 4 formidlingscentre i belastede bydele. Formidlingscentrene skal medvirke til at formidle kontakt mellem borgere og relevante forvaltninger og frivillige organisationer, som vil kunne være med til at afhjælpe borgernes problemer. Formidlingscentrene skal fungere som åbne informationscentre, hvor beboerne kan søge viden og information, men de skal også have en opsøgende funktion i forhold til de borgere der kunne have behov for en eller anden form for social indsats, men som ikke selv henvender sig. Det kan eksempelvis være socialt isolerede borgere eller borgere med fysiske og/eller psykiske problemer.
I samarbejde med	Omfatter kun Socialforvaltningens regi. Sendes i udbud.
Årlige omkostninger	5 mio. kr.
Primær målgruppe	Alle borgere i Københavns Kommune med en trang økonomi (Specifikt mellemlangtids- og langtidsfattige som udgør cirka 34.000)
Aktivitetsmål	<ul style="list-style-type: none"> • 960 henvendelser fra borgere • Gennem opsøgende arbejde skabt kontakt til 80 isolerede og fattige borgere
Effekt mål	<ul style="list-style-type: none"> • 80 pct. har fået kontakt til en relevant frivillig organisation eller forvaltning, som forventes at ville kunne være med til at afhjælpe en borgers konkrete problem.

Tiltag J	Økonomisk skadestue – gælds- og økonomirådgivning
Beskrivelse	<p>Formålet med tiltaget er at etablere en instans i Københavns Kommune, der har ekspertise indenfor og er i stand til at yde kvalificeret rådgivning angående budgetplanlægning, afvikling af gæld og hjælpe til i processen med at søge om gældssanering.</p> <p>Rådgivningen kan spænde fra grundlæggende budgetplanlægning, huslejeproblematikker og lejlighedsudsættelser til råd og vejledning i forhold til afdrag af større gældsposter, hjælp til kontakt til kreditorer og myndigheder og hjælp til en mulig ansøgning om gældssanering.</p> <p>Derudover skal der tilbydes foredrag og informationsmøder .</p>
I samarbejde med	Omfatter kun Socialforvaltningens regi
Årlige omkostninger	5 mio. kr.
Primær målgruppe	Alle borgere i Københavns Kommune med en trang økonomi (Specifikt mellemlangtids- og langtidsfattige som udgør cirka 34.000).
Aktivitetsmål	<ul style="list-style-type: none"> • Min 1.500 henvendelser • Der er afholdt min. 50 foredrag og informationsmøder
Effekt mål	<ul style="list-style-type: none"> • 80 pct. har opnået en bedre balance mellem indkomster og udgifter. • 80 pct. gør sig færre bekymringer over deres økonomiske situation og har et større psykisk overskud

I forlængelse af ovenstående tiltag omhandlende økonomisk skadestue skal det bemærkes, at Velfærdsministeriet i udmøntningen af satsreguleringspuljen 2008 har besluttet at etablere en frivillig gældsrådgivning i København i 2008. Der er over en 4-årig periode bevilget i alt 16 mio. kr. til formålet. Rådgivningen skal bemandes af frivillige medarbejdere – blandt andet fra den finansielle sektor. Målgruppen for gældsrådgivningen vil være personer, der befinder sig i lavindkomstgruppen dvs. personer med en disponibel indkomst på under ca. 74.000 kr. om året (2002-tal) samt langvarige kontanthjælpsmodtagere med en offentlig gæld på over 20.000 kr.

5. DE ANDRE FORVALTNINGERS INDSATS

Socialudvalget har bedt de øvrige forvaltninger om at komme med deres bidrag til og bud på, hvordan en indsats mod fattigdom i Københavns Kommune kan se ud.

Socialforvaltningen har modtaget svar fra Børne- og Ungdomsudvalget, Teknik- og Miljøudvalget, Sundheds- og Omsorgsudvalget, Beskæftigelses- og Integrationsudvalget samt Kultur- og Fritidsudvalget.

Alle udvalg nævner, at de i forvejen har tilbud, som direkte eller indirekte berører fattigdom og dens problematikker.

Børne- og Ungdomsudvalget skriver derudover, at de vil se nærmere på institutioner og skolers muligheder for at afbøde fattigdom, mens Sundheds- og Omsorgsudvalget efterlyser et samarbejde mellem forvaltningerne omkring en præcisering af opgavefordelingen med hensyn til, at reducere den sociale ulighed i sundhed.

Beskæftigelses- og Integrationsudvalget har indgået en beskæftigelses- og integrationsaftale for 2009, hvor et af temaerne er fattigdom og marginalisering. Her foreslås 5 initiativer:

- Hjælp til udsatte indvandrermodre
- Vejledning og løntilskud til familieforsørgede
- Opsøgende job- og uddannelsesformidling til unge familieforsørgede
- Flere personer med handicap i arbejde
- Unge psykisk syge i arbejde eller uddannelse

Siden Socialudvalget bad de øvrige Udvalg om deres bidrag i forhold til en indsats mod fattigdom, har Borgerrepræsentationen vedtaget at alle udvalg skal udarbejde handleplaner i forhold til fattigdom og dens problematikker. Socialborgmesteren har orienteret de øvrige udvalg om vedtagelsen, og bedt dem sende handleplanerne til orientering senest 1. august.

5.1. Børne- og Ungdomsudvalget

Børne- og Ungdomsudvalget skriver i deres svar, at

”Der findes en række ordninger på Børne- og Ungdomsudvalgets ansvarsområde, der tager højde for fattigdom

- regler om hel eller delvis økonomisk friplads i daginstitutioner
- forsøg med kontingentfritagelse i klubber”

Men konkludere yderligere:

”Der er grund til at se på fattigdommens betydning og institutioners og skolers muligheder for at afbøde negative konsekvenser i forhold til emner som

- fattige børns kost med særlig fokus på skolemad, som børnene selv skal betale
- fattige børns deltagelse i fritidsaktiviteter med kontingent (sport, kultur)
- fattige børns deltagelse i det sociale liv og evt. øget risiko for mobning”

For at kvalificere det politiske arbejde sender Børne- og Ungdomsforvaltningen derfor en række spørgsmål om konsekvenser af fattigdom til de lokale lederfora blandt skole- og institutionsledere samt sundhedspersonalet. Svarene skal danne baggrund for evt. ændrede indsatser på udvalgets område, der kan indgå i arbejdet med Budget 2009.

5.2. Teknik- og Miljøudvalget

Teknik- og Miljøudvalget skriver, at

”De målgrupper, som Teknik- og Miljøforvaltningens arbejde i regi af Områdefornyelserne og helhedsplanerne med støtte fra Landsbygefonden, skal hjælpe, omfatter også de grupper, som i Socialforvaltningens analyse kategoriseres som fattige.”

”Landsbygefondsindsatsen er rettet mod almene boligafdelinger med boligsociale problemer.”

Teknik- og Miljøforvaltningen konkluderer således:

”En fortsat fokus på gennemførelse og understøttelse af disse indsatser og en styrket indsats for at sikre en tværkommunale og helhedsorienteret løsning af problemerne, herunder fattigdomsproblemer, vil efter forvaltningens opfattelse bidrage væsentligt til arbejdet med at reducere antallet af fattige og reducere følgerne af fattigdom.”

5.3. Sundheds- og Omsorgsudvalget

Sundheds- og Omsorgsudvalget finder,

”at et samarbejde mellem forvaltningerne i forhold til øget opmærksomhed omkring de isolerede langtidsfattige ældres sociale relationer vil være hensigtsmæssigt.”

Og...

”For så vidt angår en handleplan omkring aktiviteter og tilbud rettet mod at forbedre helbredet hos de langtidsfattige og permanent fattige skal Sundheds- og Omsorgsudvalget bemærke, at der i Københavns Kommunes sundhedspolitik er et overordnet mål om at reducere den sociale ulighed i sundhed. For at nå dette mål arbejdes primært forebyggende og sundhedsfremmende med den dårligst stillede halvdel af københavnere og kun i enkelte projekter med udsatte grupper, da denne vægtning bidrager mest til en målbar effekt. Sundheds- og Omsorgsudvalget finder på den baggrund, at et samarbejde mellem forvaltningerne omkring en præcisering af opgavefordelingen på dette område vil være hensigtsmæssigt.”

5.4. Beskæftigelses- og Integrationsudvalget

Beskæftigelses- og Integrationsudvalget skriver i deres svar, at de

”er meget positiv overfor samarbejde mellem de to forvaltninger, da det kun kan være til gavn for kommunens borgere, ikke mindst de, der har brug for ekstra hjælp, f.eks. de fattige eller marginaliserede. Strategien i Socialforvaltningens handlingsplaner er, at borgerne skal være på overførselsindkomst i så kort tid som muligt, og i størst muligt omfang overgå til arbejde eller uddannelse, således at borgerne i hvert fald på sigt bevæger sig over fattigdomsgrænsen. Der er derved tale om forslag til initiativer som indsatsen i Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen allerede bygger på i dag, det vil sige enten at skaffe de ledige i arbejde, enten ordinært eller på særlige vilkår, hjælpe dem ud på arbejdsmarkedet med en håndholdt indsats eller opkvalificere dem til arbejdsmarkedet. Dette er kernen i jobcentrenes indsats. Beskæftigelses- og Integrationsudvalget er således enig i behovet for en målrettet indsats for at få fattige og udsatte kontanthjælpsmodtagere i job.”

”Det er Beskæftigelses- og Integrationsudvalgets opfattelse, at en målrettet beskæftigelsesindsats er et væsentligt bidrag til at reducere fattigdommen i Københavns Kommune, herunder ikke mindst blandt indvandrere.”

”Beskæftigelses- og Integrationsudvalget har allerede aftalt en række initiativer i beskæftigelsesaftalerne for 2007 og 2008 rettet mod fattigdom, marginalisering og i forhold til indvandrere.”

”Senest har Beskæftigelses- og Integrationsudvalget netop indgået en beskæftigelses- og integrationsaftale for 2009. Aftalen omfatter blandt andet en jobplan for at bringe indvandrere på kontanthjælp i beskæftigelse og initiativer for at gøre København til en mere sikker by. Navnlig jobplanen forventes at bidrage væsentligt til at reducere fattigdommen i Københavns Kommune ved at bringe flere i varig, ordinær beskæftigelse.”

5.5. Kultur- og Fritidsudvalget

Kultur- og Fritidsforvaltningen skriver:

“Indenfor alle områder arbejder Kultur- og Fritidsforvaltningen løbende på at videreudvikle eksisterende tilbud og udvikle nye tilbud med henblik på at sikre en mangfoldighed i tilbudene, så disse appellerer til så mange borgere som muligt.”

“I den forbindelse er der særlig fokus på udvikling af tilbud, som vil appellere til grupper af borgere, som i dag af forskellige grunde ikke deltager i kultur- og fritidslivet i så høj grad som andre befolkningsgrupper.”

“Kultur- og Fritidsforvaltningen stiller således en bred vifte af kulturelle tilbud og aktiviteter til rådighed for alle borgere. Samtidig har forvaltningen et bevidst fokus på vigtigheden i at støtte kunst og kulturproduktioner, som foregår i byens offentlige rum for bl.a. at fremme tilgængeligheden for de grupper af mennesker, som har begrænsede midler og derfor også begrænset mulighed for at gøre brug for byens mere kommercielle kulturtilbud.”

6. IMPLEMENTERING

Der er i Socialforvaltningens forslag til tiltagene udarbejdet vejledende tidsplaner for implementeringen af forslagene (se ”Bilag til Handleplaner til bekæmpelse af fattigdom og fattigdommens konsekvenser”). Det skal nævnes, at ikke alle tiltagene er fuldt funktionsdygtige fra januar 2009. Der vil f.eks. skulle findes egnede lokaler, ansættes medarbejdere og ske en mere konkret etablering af tiltagene, hvilket vil kunne tage fra ½ til 1 år, før tilbuddet er fuldt implementeret.

Implementeringsperioden er vejledende og der skal tages forbehold for at der kan ske noget uforudset. F.eks. kan der være problemer med at finde egnede lokaler, opfølgningen af målgruppen kan vise sig sværere end forudsat eller en eventuel udbudsproces kan blive længere end forudset.

7. OPFØLGNING PÅ HANDLEPLANERNE OG VEDLIGEHOLDELSE AF FATTIGDOMSGRÆNSEN

For at kunne følge op på effekten af de 10 tiltag, foreslår Socialforvaltningen at der afsættes penge til at kunne gennemføre en opfølgning på handleplanerne. Opfølgningen skal se på, om tiltagene indfrier deres aktivtets- og effektmål.

Nogle af tiltagene indbefatter at flere initiativer af samme type sættes i værk f.eks. 4 familienetværk. I disse tilfælde skal der ske en sammenligning. Derudover skal der, i det

omfang det er muligt, ske en sammenligning med andre lignende tiltag eller med andre tiltag til samme målgruppe. Begge dele for at sikre en god vurdering af effekten.

Opfølgningen skal ikke kun bruges til en vurdering af om tiltagene indfrier deres mål, men også til at udvikle og forbedre tilbuddene. Der skal således også være et lærende element i opfølgningen.

Udover en opfølgning på tiltagene, skal der foretages en vedligeholdelse af den udviklede fattigdomsgrænse og de meste relevante opgørelser f.eks. antallet og andelen af fattige. Opgørelserne kan eventuelt følges op af en mindre analyse, hvor en særlig målgruppe sættes under lup f.eks. fattigdom hos etniske kvinder.

Omkring opfølgningen på handleplanerne og vedligeholdelse af fattigdomsgrænsen foreslår Socialforvaltningen, at der hvert andet år foretages en afrapportering til Socialudvalget. Ved denne afrapportering vil det være oplagt, at reflektere over behovet for nye tiltag. I dette arbejde vil det være relevant at se på erfaringer fra andre kommuner samt eventuelt internationalt. F.eks. deltager Socialforvaltningen i et Europæisk netværk om børnefattigdom, som hedder ECACP (European Cities Against Child Poverty), som er et netværk af Europæiske storbyer som udveksler erfaringer om deres indsats mod børnefattigdom, hvor der muligvis vil kunne indhentes erfaringer.

	Opfølgning på handleplanerne og vedligeholdelse af fattigdomsgrænsen
Beskrivelse	En to-årig opfølgning på handleplanerne og opdatering af opgørelserne om fattige og fattigdom i Københavns Kommune, herunder fattigdomsgrænsen. Første gang i 2010.
Årlige omkostninger	0,5 mio. kr.

